

Dagthema: Drie maal Wijs

Overweging 16 juni – Henk Kemper

“... Het boek spreuken, waarin wijsheid een stem krijgt,
houdt het heel eenvoudig: Luister goed naar mij.
Ik ben wijsheid. Als je naar mij luistert, zul je gelukkig zijn.
Luister naar mijn lessen, dan word je wijs.
Doe niet alsof je mijn lessen niet hoort ...”

Eerste lezing uit Spreuken 8:20 -31

Tweede lezing uit Johannes 3:1-16

Openingsgebed

Aan God die al wat is,
geschapen heeft en leidt,
aan Hem die door ons
genoemd mag worden: Vader,
dragen wij in eerbied dit samenzijn op.

Wij delen brood, wij delen wijn,
en wij ontmoeten elkaar
in de Naam van de Vader,
de Zoon en de heilige Geest. Amen.

Lied: Altijd Aanwezige

Simone Huisman / Tom Löwenthal

Altijd Aanwezige,
cirkel en kern van mijn leven,
jij trekt aan en omhult.
Ruimte van liefde,
nodig mij uit
om binnen te gaan. (2x)

Welkom en inleiding

Goedemorgen, mede namens Ellen die vandaag mee voorgaat. Wat fijn om iedereen weer te zien in dit huis dat bevolkt wordt door mede-zoekers, op weg naar een rechtvaardige wereld.

Het is vandaag een beetje een ingewikkeld verhaal geworden, want het is vandaag Zondag Trinitatis, de eerste zondag na Pinksteren. De zondag waarop vanouds wordt verkondigd dat God een Heilige Drie-eenheid is in Vader, Zoon en Geest. We kwamen er bij de voorbereiding al achter dat er mensen pukkels krijgen van een dergelijk denkbeeld. En we kwamen er ook



achter dat het voor sommigen ook niet zo veel uitmaakt. Dat God in meerdere beelden geschetst kan worden.

Jezus doet vandaag een poging om het in een gesprek dat hij voerde met Nikodemus uit te leggen. Maar of het er duidelijker van wordt?

Kerk-cabaretier Fons Jansen zei ooit al eens: “Ik zou de verhalen uit de bijbel nog wel kunnen begrijpen, als de dominee ze maar niet steeds ging uitleggen.”

Wijsheid krijgt een stem

We lezen vandaag ook over wijsheid. In het boek spreuken krijgt wijsheid een stem en komt zij zelf aan het woord.

De uitdaging vandaag is om op zoek te gaan naar de verbinding tussen God, Vader, Zoon, Geest en Wijsheid.

Vast staat dat we niet meer hebben dan de verhalen die ons zijn doorgegeven. En daar komen we bij oorsprong, verleden en heden. Wat maken we er van. Wat doen we met de verhalen en hoe luidt onze opdracht.

Misschien komen we er vandaag niet zo maar uit, maar moeten we ons gewoon laten overspoelen door de verhalen en voelen we in de optelsom er van hoe God de wereld heeft bedoeld en welke rol wij mogen spelen. Ik zeg ‘mogen spelen.’ Wat we maken in mijn beleving deel uit van het grote plan dat mensheid heet en dat, naar de verhalen, in gang is gezet door Gods wijsheid.

Laten we, ter voorbereiding op wat komen gaat, ons hoofd leegmaken en ruimte scheppen voor de woorden van God. Dat we open staan voor zijn wijsheid. Dat we rust vinden in ons hart om De Ene toe te laten.

Lied: Die om mij smeekt

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Refrein (1. koor 2. allen)

Die om mij smeekt, die ik heb afgeweerd
zolang ik kon.

Die mij niet, sleurde, niet duwde, maar wenkte,
over uw drempel.

Die de sluier van mijn angst niet scheurde,
maar optilde.

Die met enkel uw stem mij zo vermurwde,
dat ik wilde.

Refrein (1. koor, 2. allen)

Die om mij smeekt, die ik heb afgeweerd
zolang ik kon.

Ooit door geruchten over U geknecht.
Nu zonder angsten, eindelijk verwacht ik U.

Refrein (1. koor, 2/3 allen)

Die om mij smeekt, die ik heb afgeweerd
zolang ik kon.



Eerste lezing: Spreuken 8:20 -31

Wijsheid vertelt waar ze te vinden is

Ik ben overal waar mensen eerlijk en goed met elkaar leven. Mensen die mij liefhebben, maak ik rijk. Ik geef ze kostbare schatten.

Wijsheid vertelt waar ze vandaan komt

De Heer had mij, Wijsheid, al gemaakt voordat hij de hemel en de aarde maakte. Ik ben helemaal in het begin gemaakt. Nog voordat er iets anders was, nog voordat de aarde bestond. Ik was er al toen de zee er nog niet was. En toen er nog geen water door de rivieren stroomde. Ook de bergen bestonden nog niet, en er waren nog geen heuvels. De Heer had de aarde en de velden nog niet gemaakt. Er was nog geen zandkorrel te vinden. Ik was er al toen de Heer de hemel maakte. En toen hij een grens maakte tussen het water en de lucht. Ik was er al toen de Heer de wolken een plaats gaf aan de hemel. Ik was er al toen het water overal begon te stromen. Toen de Heer grenzen maakte voor de zee, en de zee hem moest gehoorzamen. Ik was er al toen de Heer de aarde stevig vastzette. Ik was zijn lieveling. Het was heerlijk om bij hem te zijn, elke dag opnieuw. Ik was blij met de aarde en met alle mensen! Wijsheid wil je gelukkig maken. Luister daarom goed naar mij!
Ik ben Wijsheid. Als je naar mij luistert, zul je gelukkig zijn. Luister naar mijn lessen, dan word je wijs. Doe niet alsof je mijn lessen niet hoort.

Lied: Dit ene weten wij

Henriëtte Roland Holst / Tom Löwenthal

Dit ene weten wij

en aan dit een houden wij ons vast in de duistere uren.

Er is een woord dat eeuwig'lijk zal duren

en wie 't verstaat, die is niet meer alleen

Tweede lezing: Johannes 3:1-16

Jezus spreekt met Nikodemus; Nikodemus komt naar Jezus toe

Er was een farizeeër die Nikodemus heette. Hij was één van de Joodse leiders. Midden in de nacht kwam hij naar Jezus toe en zei: 'Meester, wij weten dat God u gestuurd heeft om onze leraar te zijn. Want we zien dat God u helpt om al die wonderen te doen.'

Jezus zei tegen Nikodemus: 'Luister heel goed naar mijn woorden: Je kunt alleen bij Gods nieuwe wereld horen als je op een nieuwe manier geboren wordt.'

Toen zei Nikodemus: 'Iemand die al oud is, kan toch niet opnieuw geboren worden? Hij kan toch niet teruggaan in de buik van zijn moeder en nog een keer geboren worden?'

Jezus zei tegen hem: 'Luister heel goed naar mijn woorden: Je kunt Gods nieuwe wereld alleen binnengaan als je op een nieuwe manier geboren wordt. En dat gebeurt als je gedoopt wordt met de heilige Geest.'

Jezus vertelt over de hemelse wereld

Jezus zei: 'Wie op een gewone, menselijke manier geboren wordt, zal een keer sterven. Maar wie geboren wordt door de Geest, zal eeuwig leven. Wees dus niet verbaasd als ik zeg: Jullie moeten op een nieuwe manier geboren worden.'

Denk aan de wind: Die waait waarheen hij wil. Je hoort hem, maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij naartoe gaat. Zo is het ook met de Geest: Je weet niet waar hij vandaan komt en hoe hij werkt. Want hij hoort bij de hemelse wereld. En iedereen die door de Geest geboren wordt, hoort ook bij de hemelse wereld.'



Nikodemus vroeg: 'Maar hoe kan dat?' Jezus zei: 'Begrijp je dat niet? Jij bent toch een leraar van het volk van Israël? Luister heel goed naar mijn woorden: Ik vertel jullie over de hemelse wereld, die ik ken en zelf gezien heb. Maar jullie geloven mij niet. Jullie geloven me niet eens als ik vertel over de aardse wereld. Dan zullen jullie me zeker niet geloven als ik vertel over de hemelse wereld!'

Nog nooit is er iemand van de aarde omhooggegaan naar de hemel. Alleen de Mensenzoon, die eerst vanuit de hemel naar de aarde kwam.

Jezus komt om de mensen te redden

Mozes zette in de woestijn een koperen slang hoog op een paal. Net zo moet de Mensenzoon een hoge plaats krijgen, eerst aan het kruis en daarna in de hemel. En daardoor krijgt iedereen die in hem gelooft, het eeuwige leven. Want Gods liefde voor de mensen was zo groot, dat hij zijn enige Zoon gegeven heeft. Iedereen die in hem gelooft, zal niet sterven, maar voor altijd leven.

God heeft zijn Zoon naar de wereld gestuurd om de mensen te redden. Niet om hen te veroordelen..



Overweging

Het is vandaag zondag Trinitatis. Zoals al vermeld in de digitale aankondiging van deze viering: een zondag die iets mysterieus lijkt te hebben. De aanduiding van een God als drie-eenheid: Vader, Zoon en Geest. Officieel is de benaming: Zondag Trinitatis, Drievuldigheidszondag. Bij de voorbereiding van de viering bleek al dat het een term is die niet meer zo leeft en dat het een term is die ook niet meer zoveel inhoud lijkt te hebben.

Zondag Trinitatis is een soort van baken in de tijd. Vandaag is het de eerste zondag van Trinitatis, de eerste zondag na Pinksteren en hierna zal de teller elke week met één worden verhoogd tot aan de adventstijd. Omdat Pasen, en daardoor Pinksteren, jaarlijks anders valt, is ook het aantal zondagen Trinitatis verschillend. Het sluit de periode van de Paastijd af.

Is zondag Trinitatis daarmee slechts een soort van rekenkundig fundament? De Heilige Drie-eenheid, Drievuldigheid of Triniteit is de theologische opvatting in veel takken van het christendom dat er één God bestaat in drie goddelijke personen: de Vader, de Zoon (Jezus dus) en de Heilige Geest.

In de kunst wordt de Drievuldigheid al sinds de tiende eeuw als drie personen, naast elkaar zittend, voorgesteld. Soms ook als een gestalte met drie hoofden. Ook hier, in onze Duif, is er een afbeelding te vinden van de Drievuldigheid. Daar boven, in het bovenste gebrandschilderde raam. Een afbeelding van God de Vader, Zijn Zoon en van de Geest. Je moet straks maar eens kijken. Zelf vind ik het geen mooie afbeelding, maar dat is uiteraard slechts mijn persoonlijke mening. De maker van het glas zal er ongetwijfeld anders over hebben gedacht.

Drie en toch één

De gangbare opvatting van Trinitatis is dat de drievuldigheid alle geheimen van God samenvat: Verbondenheid, verscheidenheid én éénheid van de schepper. Schepper, Verlosser en Trooster. Tot zo ver de oorsprong. Want tijdens de voorbereiding bleek al dat het denken in deze termen wat is weggeleden. We weten er geen raad mee: drie en toch één. Hebben we het over drie goden of over één.

De vraag die er een beetje aan ten grondslag ligt is dat we als mensen misschien in het verleden probeerden om God in alle volheid te vatten in een begrip. Of dat vandaag de dag nog aansluit bij ons denken, onze beleving, ons zoeken, is de vraag. Tijdens de liturgievergadering bleek dat er mensen van gruwen en dat het ver weg staat van hun Godsbeleving. Je kunt God niet vangen in woorden of beelden; die schieten altijd tekort.

En toch gebruiken we die verschillende beelden waarmee God wordt aangeduid; begrippen die soms wat door elkaar lopen: God als oorsprong, als oer-kracht. Begin en einde, alfa en omega. Die oerkracht die, zoals de verhalen gaan, zijn Zoon naar de aarde zond -als mens- om de mensheid God te leren kennen. En als Geest die achterbleef als trooster, toen Jezus eenmaal de aarde verliet.

Nee, het is niet gemakkelijk en het is ook bijna onmogelijk om het te snappen. Maar misschien ligt nu juist daar de kern: je moet het niet snappen, maar je moet meegaan in de gedachte dat God er is, Hij Die Is. God, Ik Zal Er Zijn. God die altijd ontsnapt aan beelden en die groter is dan ons denken en doen.

Heimelijke nachtelijke ontmoeting

In de lezing die verhaalt over een ontmoeting van Jezus met Nikodemus probeert Jezus het aan Nikodemus uit te leggen. Een heimelijke, nachtelijke ontmoeting, alleen beschreven in het evangelie zoals Johannes dat optekende. Jezus en hij praten over de vraag hoe iemand bij God kan horen. Jezus legt uit dat dat alleen kan als iemand kiest voor de weg die voert naar het Koninkrijk



van God. Maar Nikodemus begrijpt de beeldspraak van het nieuwe Koninkrijk niet omdat hij denkt in aardse denkbeelden en termen. Een koninkrijk als politieke en staatkundige werkelijkheid. Jezus probeert uit te leggen dat je als het ware opnieuw geboren kunt worden, als je de omslag maakt om te leven volgens de Geest. De geest van God. In de geest van de bedoeling van God met de wereld. Dat gaat veel verder dan aards denken. Dat gaat over het vormgeven en werken aan een hemelse wereld, hier op aarde. Jezus zegt dat het ons allemaal gegeven is om daar ons steentje aan bij te dragen. Als wij ons inzetten voor die wereld, dat Koninkrijk op aarde, dan werken we in de Geest van God. Want, zegt Jezus, God heeft zijn zoon naar de wereld gestuurd om de mensen te redden, niet om hen ter veroordelen. Jezus is gekomen om die gedachte van God opnieuw te verkondigen. Gods wijsheid voor het voetlicht te brengen.

Dat brengt ons naar de lezing uit het boek spreuken. Daar is de wijsheid aan het woord.

Zij betoogt dat iedereen die wijsheid zoekt, haar zal vinden.

Wijsheid is tot alles in staat: mensen rijk en machtig maken, hen een goed en eerlijk leven geven.

Misschien het belangrijkste: wijsheid is overal waar mensen eerlijk en goed met elkaar leven.

Vóór Genesis

Wijsheid noemt dat kostbare schatten. En zeg eens: is dat anders dan dat wat Jezus ons vertelde: “overal waar mensen eerlijk en goed met elkaar leven.” Jezus noemt dat het Koninkrijk van God. Wijsheid zegt dat zij er al was, vóórdat de Heer de hemel en aarde maakte. Dus nog vóór onze oudste verhalen zoals opgetekend in het boek Genesis waarin verteld wordt dat Gods Geest over de wateren zweefde en waarin verteld wordt hoe God de aarde in zeven dagen schiep. Daarvóór was wijsheid er al.

Wijsheid houdt ons voor dat er niets groter of belangrijker is dan wijs te handelen. En dat is leven naar Gods richtlijnen: eerlijk en goed met elkaar. Zorgen voor de schepping. Het zijn in mensen ingebakken richtlijnen. We weten allemaal wat goed is, wat kwaad is, wat recht is n vrede. Wijsheid zegt dat zij de lieveling van de Heer was. Dat het heerlijk was bij hem te zijn. Dat zij blij was met de aarde en de mensen. Het is te hopen dat wijsheid er vandaag de dag nog zo over denkt. Laten we eerlijk zijn: het is hier en daar een rommeltje en het verschil tussen mijn en dijn, het recht op leven, de verschrikkingen van oorlog en dood beheersen onze wereld. Het lijkt alsof we de wijsheid zijn vergeten. Wie heeft de wijsheid nog in pacht.

Wijsheid, recht, liefde, mededogen, aandacht, rechtvaardigheid

Het boek spreuken, waarin wijsheid een stem krijgt, houdt het heel eenvoudig: Luister goed naar mij. Ik ben wijsheid. Als je naar mij luistert, zul je gelukkig zijn. Luister naar mijn lessen, dan word je wijs. Doe niet alsof je mijn lessen niet hoort. Met andere woorden: stel je er voor open en leef naar Gods richtlijnen: zorgen voor elkaar. Zo lijken wijsheid, recht, liefde, mededogen, aandacht, rechtvaardigheid en ga zo door, synoniem voor hetzelfde. God -als Vader- bedoelde dat zo met de wereld. Zijn Zoon heeft het ons nog eens uitgelegd en het is aan ons om in die Geest te handelen. Daarmee worden wij als het ware het verlengstuk van de Geest die over de aarde uitwermt. De handelende en helende handen en voeten van de Geest van God.

Laat ons handelen in die Geest, opdat de wereld een plaats worden zal van recht en vrede, waar liefde en goedheid heersen. De plaats waarvan we zingen dat het de plaats is waar brood genoeg is en waar water voor iedereen stroomt. Veilige buurten, in wijken van vrede.

Moge God ons daarbij tot inspiratie zijn. Moge zijn wijsheid over ons komen en wij de dingen doen die nodig zijn.

Pianomuziek



Geloofsbelijdenis

Ik geloof in de God van het leven,
die vreugde vindt in ieder menskind.
Die als een herder zoekt
totdat Hij de verlorene heeft gevonden.
Die zorgzaam is als een vrouw
die oog heeft voor het kleinste.
Die als een echte vader zijn kinderen
niet in de steek laat.

Ik geloof in Jezus, onze broeder
die mij laat zien wie God is.
In zijn blijdschap om mensen
die Hij weer op hun voeten zet,
gaat de hemel open, is er uitzicht,
ook voor mijn kleinheid.

Ik geloof in de heilzame Geest,
die zich op de onverwachtste momenten
openbaart in de vreugde van mensen
die meeleven met een nieuw begin,
met hervonden kansen van anderen.
Ik geloof dat die Geest zich ook in mij
kan openbaren.

Ik geloof in de gemeenschap die ontstaat in mensen
die het zoeken niet moe worden,
die het vinden vieren,
in dankbaarheid aan de God van het leven.
Amen.

Intenties die werden opgeschreven

Lied: “Lied van alle dagen”

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Nooit hoorden wij
andere stemmen dan de onze.
Nooit waren er handen die doen
wat handen niet kunnen.
Nooit andere
goddelozer mensen dan wij.

Maar er was daglicht,
alle dagen, wat ook gebeurde,
alsof wij liepen
over een onzichtbaar weefsel,
boven de afgrond gespannen,
dat niet scheurde.



Nooit werd iemand
weggetild uit de tijd.
Maar soms even
wordt lijden opgeschort
of dragen mensen het samen.
Zo zouden wij moeten leven.

Nodiging, breken en delen van brood en wijn

Lied: Dat een nieuwe wereld komen zal

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Dat een nieuwe wereld komen zal
waar brood genoeg en water stroomt,
genoeg voor allen. (2x)

Daar bouwen wij veilige buurten,
wonen dooreen in wijken van vrede,
in schaduw van bomen.

Geen kinderen zullen daar sterven,
oude mensen maken hun dagen vol
en jonge mensen zullen daar pas op hun honderdste sterven.

Wij zullen niet voor de leegte zwoegen,
geen kinderen baren voor de verschrikking.
De wolf en het lam zullen weiden tezamen:
wij leren de oorlog af. (2x)

Dat een nieuwe wereld komen zal
waar brood genoeg en water stroomt,
genoeg voor allen. (3x)

Gedachte

Gij Ene,
omzichtig leven,
barend, met eerbied,
zo wil ik in Jouw wijsheid wezen
en jouw woorden doen.
Ene, Gij,
in wie ik ontzag bewaar zonder angst,
huiver zonder bang vermoeden:
uit Jouw letters stroomt taal,
uit taal Jouw woord van vlees en bloed.
Herinnering, verlossing,
levende gemeente,
samen op Jouw weg
en onverstoortbaar.



Onze Vader

Onze Vader, die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd;
uw koninkrijk kome;
uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid.
Amen.

Lied: Die mij droeg

op.36, nr 5 - Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Die mij droeg op adelaarsvleugels,
die mij hebt geworpen in de ruimte.
En als ik krijsend viel
mij ondervangen met uw wieken
en weer opgegooid
totdat ik vliegen kon
op eigen kracht.

We zijn aan het einde van de viering gekomen...

Over wijsheid gesproken:

De Griekse wijsgeer Socrates wandelde eens, in gepeins verzonken, door de straten van het oude Athene. De zon scheen, het was een prachtige dag voor diepe gedachten. Plotseling kwam er iemand op hem af die hem aansprak:

“Zeg Socrates, heb je al gehoord van die vriend van jou, je weet wel, die vriend die...”

“Wacht eens even,” onderbrak Socrates hem, “heb je wat je me wilt vertellen over mijn vriend, gezeefd door de drie zeven?”

“Drie zeven?” vroeg de man, “wat bedoel je?”

“Ik zal het je uitleggen,” zei Socrates geduldig.

“De eerste zeef is de zeef van de waarheid. Heb je zorgvuldig onderzocht of alles wat je me wilt vertellen op waarheid berust?”

“Eh..., nee, ik hoorde het van iemand die het gehoord had van...”

Socrates onderbrak hem. “Maar dan is het toch wel door de tweede zeef gegaan? De zeef van het goede? Is het iets goeds dat je me wilt vertellen?” De man aarzelde en zei:

“Nee, eigenlijk niet. Integendeel.”

“Hm, hm,” mompelde de wijsgeer. “Dan rest nog de derde zeef. Is het echt noodzakelijk dat je mij precies vertelt wat jou zo opwindt?”

“Noodzakelijk? Nee, niet echt noodzakelijk.”

Socrates glimlachte en zei: “Als dat wat je wilt vertellen niet waar is, niet goed en niet noodzakelijk, val mij er dan niet mee lastig.”

Laten we gaan, maar niet voordat we vragen om Gods onmisbare zegen.



Zegen - Naar Numeri 6:24-26

De Eeuwige zegene u en behoede u;
de Levende doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig;
de Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Allemaal en mooie zondag gewenst en...
tot straks bij de koffie.

